

10.10.2024

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/12919/2024

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITON LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESI- TYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI ERÄIDEN SUURTEN ILMASTONEUTRAALIIN TALOU- TEEN TÄHTÄVIEN INVESTOINTIEN VEROHYVITYKSESTÄ

Ennakoitava toimintaympäristö mahdollistaa investoinnit

Elintarviketeollisuus teki merkittäviä tuotannollisia investointeja 1980- ja 1990-luvuilla. Alalla on päätettävä lähivuosina niiden korvausinvestoinneista. Elintarviketeollisuus on investoinut viime vuosina päästöjen vähentämiseen ja energiatehokkuuden parantamiseen tuloksekkaasti, mutta työtä tämän eteen on vielä jatkettava toimialalla. Investointien kohtalon ratkaisee se, millaiseksi toimintaympäristöksi Suomi koetaan kilpailijamaihin nähden.

Elintarviketeollisuusliiton jäsenkyselyssä alkuvuodesta 2024 Suomen suhteelliseksi heikkouk- siksi korostuivat sääntelyyn liittyvät kysymykset. Sääntelyn osalta ennakoitavuutta, viranomais- ten tulkintoja ja lupaprosesseja pidettiin heikkoutena. Kasvun mahdollistajista heikkoutena nou- sivat esiin tuet kansainvälistymiseen ja yritystukien saatavuus.

Hallitusohjelma lupaa turvata vakaan toimintaympäristön yrittämiselle ja investoinneille enna- koitavalla ja vakaalla sääntelyllä sekä verotuksella. ETL pitää hyvänä, että hallitus haluaa käyt- tää veropoliittikkaa investointien edistämiseen.

Ehdotettu investointikannustin on kuitenkin rajattu siten, että vain harvoilla ruoka-alan liittyvillä investoinneilla olisi mahdollisuus hyödyntää sitä. Toisena vaihtoehtona tulisi harkita kone- ja laiteinvestoinnin edistämiseen tuki-intensiteetiltään alhaisempaa, mutta kaikkiin yrityksiin koh- distuvaa määräaikaista investointien verokannustinta.

Pitkään jatkunut terveystervekeskustelu sekä hallituksen linjaus makeisten ja suklaan korote- tusta arvonnäverokannasta muihin elintarvikkeisiin nähden ovat luoneet poliittisen riskin suo- malaiseen investointiympäristöön. Yrityksillä ei ole näkymää siitä, valikoituuko uusia tuoteryh- miä sattumanvaraisesti tulevaisuudessa nyt päätetyn korotetun arvonnäveron piiriin. Näin ol- len veropäätös vaikuttaa laajemminkin elintarviketeollisuuteen kuin suoraan sen kohteena ole- vien tuotekategorioiden valmistajiin. Päätös on jo jäädyttänyt mittakaavaltaan merkittäviä elin- tarviketeollisuuden investointeja. Esimerkiksi Lahteen suunniteltu investointi on mittakaavaltaan noin 750 miljoonaa euroa. ETL katsoo, että investointien toteutumisen varmistamiseksi hallituk- sen tulisi luopua linjauksestaan makeisten- ja suklaan arvonnäveronkorotuksesta.

Investointihyvityksen kustannusten alaraja liian korkea

Elintarviketeollisuusliitto katsoo, että investointikustannusten alaraja 50 miljoonaa euroa on liian korkea. Sitä tulisi alentaa merkittävästi ja näin sen käyttökelpoisuus yritysten näkökulmasta kasvaisi. Ehdotettu raja sulkee merkittävän osan elintarvikeyrityksiä hyvityksen hyödyntämisen ulkopuolelle. Laskennan tulisi olla myös konsernikohtainen.

Toiseksi esitystä tulisi muuttaa siten, että investointikustannukseen laskettaisiin yksittäisen investointikohteen lisäksi myös tuen myöntämisedellytykset täyttävä investointiohjelma, joka voisi sijaita maantieteellisesti laajemmalla alueella kuin yhden tuotantolaitoksen alueella. Tämä mahdollistaisi tuen laajemman hyödyntämisen.

Tuettavien investointien olisi oltava toiminnassa 36 kuukauden kuluessa tuen myöntämisestä. Tämä ehto tulee rajoittamaan tuen käyttökelpoisuutta, koska on olemassa rajallinen määrä hankkeita, jotka saadaan toimintaan määrärajassa. Tämä puoltaa tukikelpoisten hankkeiden alarajan tarkastelua.

ETL pitää tärkeänä, että uusiutuvan energiaan tuotantoon tai varastointiin liittyvät biokaasuihvestoinnit sisältyvät investointihyvityksen piiriin. Hallitusohjelman tavoitteena on edistää biokaasutuotannon kehittämistä ja käynnistämistä sekä biokaasun monipuolista käyttöä. Biokaasu on myös tunnustettu keskeisenä ratkaisuna vähähiilisyuden edistämiseen useissa päivitettyissä vähähiilisyystiekartoissa. Monet viimeaikaiset muutosehdotukset heikentävät edellytyksiä investoida biokaasun tuotantoon ja hyödyntämiseen.

Elintarviketeollisuuden keväällä päivitetyn vähähiilisyuden tiekartan mukaan elintarvikealan yritysten kiinnostus tuotannon sähköistämiseen on kasvanut viime vuosina merkittävästi. Sähköistämisen avulla voidaan vähentää alan riippuvuutta fossiilisista polttoaineista kuten esimerkiksi maakaasusta. Lisäksi se nähdään potentiaalisena mahdollisuutena edistää vähähiilisyttä. Kustannukset ja teknologiaratkaisut eivät vielä täysin tue tuotannon sähköistämistä kaikissa elintarviketeollisuuden prosesseissa. ETL katsoo, investointihyvityksen käyttökelpoisuus elintarviketeollisuudessa on heikko tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoi-
menpiteisiin johtuen korkeasta investointikustannusten alarajasta ja ehdosta, että ettei tuki ei saa johtaa tuotantokapasiteetin kasvattamiseen.

Ehdotuksen 6 §:n mukaan palkat ja yleiskustannukset eivät olisi avustuksen perusteeksi hyväksyttäviä kustannuksia. Investoinnin suunnitteluun ja toteutukseen liittyvät palkat ja yleiskustannukset olisi tärkeää sisällyttää avustuksen piiriin, koska ne ovat merkittävä osa kokonaiskustannuksista.

Ehdotukset yritysjärjestelyihin ja omistajanvaihdoksiin (27 ja 28 §) liittyen tulisi poistaa, koska ETL mielestä investointihyvityksen osalta näistä on tarpeetonta säätää

Fossiilisten lannoitteiden käyttö on myös yksi ruoantuotannon merkittävistä päästölähteistä. Siirtymällä biokaasun tuotannosta saataviin kierrätyslannoitteisiin ja tulevaisuudessa vetytaloudesta saatavan vihreän ammoniakkin käyttöön voidaan vähentää suomalaisen elintarvikealan ja maatalouden päästöjä sekä vahvistaa huoltovarmuutta. Ruoka-alan puhtaan siirtymän ja päästöjen vähentämisen näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että investointihyvityksen piirissä olisivat investoinnit puhtaasta vedystä valmistettavan ammoniakkin tuotantoon. Ammoniakkia voidaan käyttää lannoitteiden valmistuksessa korvaamaan fossiilisen energian avulla valmistettua ammoniakkaa. Tästä tulisi lisätä maininta hallituksen esityksen perusteluihin. Ammoniakkia voidaan käyttää myös polttoaineena.

Lisätietoja:

Yhteiskuntasuhdejohtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@etl.fi, puh. 050 463 9929
Economisti Bate Ismail, bate.ismail@etl.fi, puh. 040 526 0942